

גיליון מספר 16 – יוני 2012

טיפים שימושיים לכתובה - משולחנו של הצוות לעריכת הלשון במכללה¹

התאהבתי בה..... בלשון העברית!

והפעם: קיץ קיץ תרדוף

קיץ

המילה קיץ מציינת את העונה החמה הקרויה גם "ימות החמה" אבל בצד משמעות זו יש לקיץ עוד משמעות והיא "תאנים בשלות".

לדוגמה הפסוק: "וְאָנִי הִנְנִי יֹשֵׁב בְּמִצְפָּה לְעַמֵּד לִפְנֵי הַפְּשָׁדִים אֲשֶׁר יָבֹאוּ אֵלַינוּ וְאַתֶּם אֲסַפּוּ יַיִן וְקִיץ וְשָׁמֶן וְשָׁמוֹ בְּכַלְיֶיכֶם וְשָׁבוּ בְּעָרְיֶיכֶם..." (ירמיהו, מ י); שתי דוגמות נוספות מן התלמוד: "כנס את תבואתו מסק את זיתיו כנס את קיצו" (מסכת בבא בתרא, פרק ג, משנה א), וכן קיץ זמן לקיטת פירות תאנים וקרי ליה [קוראים לו] קיץ לפי שקוצצין אותן ביד (מסכת נדרים, דף סא עמוד ב).

הכיצד? זמן הבשלת התאנים הוא זמן הקיץ, ובימי קדם הייתה לתאנים חשיבות כה רבה עד אשר זמן הקיץ נודע בעיקר כזמן הבשלתן. כנס את קיצו משמעו: ליקט תאנים ויבשן והכניסן לביתו.

באוירת הקיץ

טוב להיזכר בקיצים נוספים, בחולות ובעיר חולון הקרויה על שם, בבגדי הים החדשים; בשלגון ובמיני השלגונים המצננים את הגוף בימי החמסין והקיץ.

טוב לשחק בצדף ובצדפים, ולהשאיר לצרפתים לסעוד במסעדות היוקרה את הצדפה והצדפות.

שמש [ובריבוי: שמשות] עשויה להיות גם יוקדת וגם יוקד [כלומר, גם במין נקבה וגם במין זכר, שמש בגבעון דום (יהושע, י יב)]; צורת הזכר משמשת יותר בספרות.

בימי הפלמ"ח רווח הביטוי: "אם עכשו זה כך – אז מה יהיה בסוף הקיץ?" שמשמעו: אם עתה המצב רע – בוודאי ילך הוא וירע (מילון עולמי לעברית מדוברת, דן בן-אמוץ ונתיבה בן-יהודה).

¹ ד"ר עדית שר - מרכזת, אדוה אליה, מור ביטון, תהילה כהן, כנרת ראובני-חדד, אוסנת שריג

אברהם שלונסקי בספרו: "אני וטלי בארץ הלמה"

[ספר לילדים אותו כתב בשנת 1957 לנכדתו טלי (חמוטל) ובו שאלות רבות 'למה? ותשובות]

שואל: למה זה נקרא חמסין?
ומשיב:

כי חומס הוא את הלח
מכל רגב וזלזל,
מניבש כל ציץ פורח
וחומס ממנו טל.

וחומס בלי נמוסין,
ומזה השם חמסין!

התשובה איננה מספקת את נכדתו טלי, והוא מספק תשובה נוספת:
זהו חם שפא מסין,
וצריך לומר: חם-סין!

גם תשובה זו איננה מספקת את נכדתו, והוא מספק תשובה נוספת:
החמסין נקרא חמסין,
כי השם שלו: חמסין!

ובמילון: מקורו של השם חמסין הוא מן הערבית – חמישים (50). אולי מן הסברה שרוח זו נושבת כחמישים יום בשנה [כמה ימים עוד נותרו לנו?!]

חופשת קיץ נעימה וקרירה

ללומדים ולמלמדים - הצלחה בבחינות